

כ' אלול, תשע"ב, 7.9.2012

גיליון מס' 325

פרשת כי תבוא

"פוליטיקלי קורקט" מקראי

מאת גרמי מייזל, קיבוץ עלומים

במשך שנה שלמה למדתי את הקריאה וההפטרה של פרשת "כי תבוא" לקראת הבר מצווה שלי. לא היה קל לילד בן 12 באנגליה עם הבנה שיטחית למדי של הטקסט לעמוד במשימה זו. ב"שישי", ב"תוכחה", למדתי שבמילה הכתובה "ובעפלים" (דברים כח, כז) משמיעים "ובטחורים", ובמילה הכתובה "ישגלנה" משמיעים "ישפכנה" (שם כט). שתי מילים אלה גרמו לי לחשוב על הצורה הגרפית של הכתוב בספר התורה, על ההקפדה על כל אות וכמובן על סידור המילים והפרשיות. מקור שם המקצוע "סופר" מופיע בתלמוד (חגיגה טו ב' וקידושין ל' א') כמי שסופר את כל האותיות בתורה, מכך ניתן ללמוד שהמסורת מאוד מוגדרת ומאוד מדויקת.

לדוגמה, בחומשים מודפסים מופיעות האותיות ס' ו פ' כדי לסמן פרשה סתומה ופרשה פתוחה; ישנם מקומות בחומש בהם סידור הפרשיות מדגיש את התוכן, כמו למשל בקללות בפרשתינו (דברים כז, טו – כו) או בעשרת הדיברות (שמות כ', ב' – יג או דברים ה', ו' – יח); יש צורות מיוחדות לשירת הים בפרשת בשלח (נקרא "אריח על גבי לבנה") ובשירת האזינו (נקרא "אריח על גבי אריח") שמשקפות את האופי הלירי של הטקסט.

<p>ותשמע הארץ אמרי פי תזל כטל אמרדני וכרביבים עלי גשב</p>	<p>האזינו השמים ואדברה יערף כמולך לקווי כשעירם עלי דישא</p>	<p>קמיר אפיק גערמו מים זשים איום ארדף אשני זפעי בריווך כסמו ים</p>	<p>תשלחו חרץ יאכלמו כקש קפאו תהמת בכלב ים אחלק שכל תמלאמו אריק חרבי תורישמו ידוי צללו סקיפרת במים</p>
<p>אריח על גבי אריח – שירת האזינו</p>		<p>אריח על גבי לבנה – שירת הים</p>	

ביטוי נוסף להקפדה האמורה לעיל הוא הכלל שבכתובת ספר תורה יש להקפיד שבראש שישה מעמודי הספר יופיעו טקסטים מסויימים: "בראשית" – בראש התורה, "יהודה אתה יודוך אחיך" (בראשית מט, ח'), "הבאים אחריהם בים" (שמות יד, כח), "שני השעירים" (ויקרא טז, ח'), "מה טבו אהליך יעקב" (במדבר כד, ה'), "ואעידה בם" (דברים לא, כח), ובשאר העמודים משתדלים להתחיל באות ו' – והם נקראים "ווי העמודים".

יש כללים גם לצורת האות בספר תורה: אותיות "שעטנז גץ" כתובות עם תגים, מעין כתרים; לא כל האותיות בתורה כתובות בגודל זהה – יש אותיות גדולות, לדוגמה האות ב' במילה "בראשית" (בראשית א, א) או האותיות ע' ו' ד' בפסוק "שמע ישראל" (דברים ו, ד), ויש אותיות קטנות, לדוגמה האות א' במילה "ויקרא" (ויקרא א, א).

לפי הזוהר יש 600,000 אותיות בתורה (ישראל = ראשי תיבות של "יש ששים ריבוא אותיות לתורה") כמו ששים ריבוא בני ישראל שיצאו ממצרים, אבל ספירה מגלה שיש 304,805 ולפי המסורת אמצע התורה נמצאת באות הגדולה ו' במילה "גחון" (ויקרא יא, מב). ספירה מהירה מגלה שכדי שגחון יהיה באמצע, חסרות לנו 9,667

אותיות! פתרון אחד נמצא אם מונים רק את האותיות המיוחדות - הקטנות והגדולות. ישנן 16 אותיות כאלה בכל התורה והאמצעית שבהם היא ה' במילה גחון.

התורה ניתנה בהר סיני בכתב עברי עתיק והמסורות שלנו בתחום הצורה המדויקת של הטקסט מתחילות בזמנו של עזרא הסופר, שבין היתר החליף את הכתב לאותיות אשוריות (האותיות המרובעות שאנחנו משתמשים בהן עד היום).

בתורה יש 32 מקומות בהם יש "קרי וכתוב" (בסה"כ בתנ"ך - 1,054), שיוצרים הבדל בין שתי המסורות - הקריאה והכתיבה, כך שהקורא משמיע מילים אחרות מהכתוב. מקורן של הקרי והכתיב בהלכה למשה מסיני. למרות שרוב ההבדלים בין הקרי לכתוב קטנים - הבדל של אות או שתיים, לדוגמה כתוב: הוצא, קוראים: הִצֵּא (בראשית ח, יז) או כתוב: וישתחו, קוראים: וַיִּשְׁתַּחֲוּ (בראשית כז, כט) או הפרדה בין שתי מילים, לדוגמה כתוב: בגד, קוראים: בָּא גָד (בראשית ל, יא) או כתוב: אשדת, קוראים: אֶשְׁ דֵּת (דברים לג, ב), שתיהן חשובות ואם הקורא מתבלבל וקורא את הכתוב, מחזירים אותו, ואם הסופר כתב את הקריאה, הספר פסול.

בפרשתנו ההבדלים בין "ובעפלים" ו"בִּטְחָרִים", ובין "ישגלנה" ל"שִׁכְבָּנָה" - אלה דוגמאות של תיקוני סופרים - אנשי כנסת הגדולה, שתיקנו את הטקסט מפאת כבוד ה' ובמקרה שלנו לשם נקיות הלשון. אוזנינו אולי כבר אינן רגישות לניואנסים הקטנים של המילים האלו אך חשוב להבין שאין כאן ניסיון לטשטש או לשנות את כוונת הטקסט, והשינוי נעשה משום שבתקופה מסוימת הוחלט שמקומן של מילים אלו לא ראוי לבית הכנסת. במושגים של ימינו זוהי עדות לסוג של "פוליטיקלי קורקט" מקראי.

ג'דמי מייזל, חבר קיבוץ עלומים. נשוי לדבי. אב לרעות. מל, נדב ושילת.

עובד ביזמות הינוכית בעם סמינרי ישראל (www.israelseminars.org). ומנהל אתר

האינטרנט של הקיבוץ הדתי.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il